

W jaki sposób Asystentki i Asystenci edukacji romskiej wspierają całą społeczność szkolną?

Autorka: Karolina Kwiatkowska

Dlaczego dzieci romskie i społeczność szkolna potrzebują wsparcia Asystentki lub Asystenta edukacji romskiej?

Sytuacja dzieci romskich w szkole jest trudniejsza niż ich rówieśników polskiego pochodzenia, ponieważ:

- Język polski jest dla dzieci romskich językiem obcym - większość z nich rozpoczyna naukę w szkole z bardzo słabą znajomością języka polskiego.
- Rodzice często nie mogą im pomóc, ponieważ sami znają polski na poziomie podstawowym – część z nich nie czyta i nie pisze.
- Część Romów obawia się szkoły – postrzegają ją jako zagrożenie dla własnej tożsamości kulturowej. M.in. z tego powodu dzieci romskie nierzadko unikają szkoły i przedwcześnie kończą edukację.
- Dzieci romskie są kierowane do szkół specjalnych na podstawie diagnoz nieadekwatnych kulturowo, prowadzonych w języku polskim, a więc w języku obcym dla dziecka. Niskie wyniki w testach diagnostycznych są efektem małej znajomości polskiego oraz niedopasowania procedury badawczej, a nie obniżonej inteligencji dziecka.
- Nauczycielki i nauczyciele często nie wiedzą o tych trudnościach – podczas studiów nie zostają przygotowani do pracy z mniejszością romską.

Nauczycielki i nauczyciele często nie wiedzą, jak skutecznie motywować romskich uczniów i uczennice do nauki, jak rozmawiać z rodzicami romskimi, jak rozwiązywać trudności pojawiające się na styku większościowej kultury polskiej i mniejszościowej kultury romskiej (np. jak zorganizować lekcje WF dla dziewcząt romskich). Pojawiają się nieporozumienia i konflikty na tle różnic etnicznych i kulturowych. Odpowiedzią na wiele z wymienionych trudności jest obecność w szkole Asystentki lub Asystenta edukacji romskiej.

Jakie korzyści przynosi obecność Asystentki lub Asystenta edukacji romskiej w szkole?

Obecność Asystentki lub Asystenta edukacji romskiej w szkole:

- Ułatwia pracę nauczycielkom i nauczycielom, dyrekcji oraz pedagogom – Asystent/ka edukacji romskiej pomaga w kontaktach z rodzinami romskimi, tłumaczy niezrozumiałe zachowania i daje wskazówki, jak skutecznie pracować ze środowiskiem romskim.
- Zwiększa uczestnictwo i frekwencję uczniów i uczennic romskich na lekcjach – dzieci romskie chętniej przychodzą do szkoły, a rodziny bardziej pilnują realizacji obowiązku szkolnego. Kończy się problem „znikających” uczniów i uczennic, którzy rozpoczynają naukę na początku roku szkolnego, a następnie mają poniżej 50% obecności. Dzieci chodzą regularnie do szkoły, a jeśli wyjeżdżają, to w porozumieniu z wychowawcą.
- Wpływa pozytywnie na wydłużenie okresu edukacji dziewcząt romskich – coraz więcej dziewcząt kontynuuje naukę w szkołach ponadpodstawowych.
- Wpływa na poprawę wyników nauce – dzieci romskie mają zorganizowane podręczniki, zaczynają odrabiać lekcje, osiągają wyższe wyniki w nauce.

- Poprawia relacje i atmosferę w klasie – nauczycielki i nauczyciele otrzymują wskazówki, jak skuteczniej pracować z dziećmi romskimi i integrować je z dziećmi nieromskimi.
- Zmniejsza liczbę konfliktów pomiędzy dziećmi z grupy większościowej i dziećmi romskimi.
- Pomaga się porozumieć – Romowie, którzy nie znają języka polskiego, mogą uzyskać od Asystentki lub Asystenta edukacji romskiej pomoc podczas spotkań z nauczycielkami i nauczycielami, wywiadówek, a także w czytaniu i odpowiadaniu na pisma ze szkoły.
- Zwiększa wiedzę o kulturze romskiej – nauczycielki i nauczyciele oraz dzieci i rodzice z grupy większościowej otrzymują rzetelną wiedzę o kulturze i zwyczajach romskich.
- Sprzyja szerzeniu oświaty w środowisku romskim – obecność Asystentki lub Asystenta edukacji romskiej zwiększa zaufanie społeczności romskiej do szkoły.
- Zwiększa atrakcyjność szkoły dla rodzin i dzieci romskich – Asystentki i Asystenci edukacji romskiej organizują spotkania prezentujące bogatą kulturę romską, co zwiększa akceptację dla odmienności kulturowej w grupie większościowej i uatrakcyjnia życie społeczności szkolnej.
- Umożliwia edukację wielokulturową – we współpracy z Asystentką lub Asystentem edukacji romskiej szkoła może uczyć o wielokulturowości oraz organizować wydarzenia o tej tematyce, np. imprezy integracyjne, spotkania, wyjazdy, pokazy filmów czy występy zespołów muzycznych.
- Umożliwia realizowanie przez szkołę obowiązku podtrzymywania tożsamości mniejszości etnicznych – Asystentka lub Asystent edukacji romskiej uczy dzieci historii i specyfiki kultury romskiej.

Przykłady działań podejmowanych przez Asystentki i Asystentów edukacji romskiej

Przykład 1: Język polski

Do szkoły uczęszcza kilkanaścioro dzieci romskich. Większość uczestniczy w zajęciach zgodnie z wymogami systemu oświaty, jednak trójka rodzeństwa z romskiej rodziny Kowalskich ma bardzo niską frekwencję. Dwie dziewczynki (w wieku 8 i 15 lat) oraz chłopiec (w wieku 7 lat) nie pojawiają się w szkole. Dwójka młodszych dzieci jest zapisana do pierwszej klasy, starsza powtarza klasę piątą. Wychowawczynie kilkakrotnie usiłowała skontaktować się z rodzicami. Telefon nie odpowiadał, a gdy próbowała odwiedzić rodzinę, mieszkanie było zawsze zamknięte. Wreszcie, po wysłaniu oficjalnego pisma z informacją, że sprawa zostanie skierowana do sądu, w szkole pojawiła się matka. Rozmowa przebiegała w napiętej atmosferze, wychowawczynie pytała o przyczyny nieobecności i omawiała zagrożenia wynikające z niskiej frekwencji, proponowała pomoc. Matka zdawała się nie przyjmować do wiadomości tych informacji i wyszła ze spotkania. Wychowawczynie zgłosiła się do Asystenta edukacji romskiej z prośbą o interwencję.

Asystent edukacji romskiej:

1. Spotkał się z matką, która zgłosiła, że młodsze dzieci nie rozumieją co mówi nauczycielka. Sama niewiele zrozumiała ze spotkania z wychowawczynią. Starsza dziewczynka jest już uznana w społeczności za dorosłą i rodzina nie chce, by nadal uczęszczała do szkoły.
2. Wytłumaczył wychowawczynie sytuację i wyjaśnił uwarunkowania kulturowe, ze względu na które dzieci nie przychodzą do szkoły.
3. Przygotował wychowawczynię do kolejnego spotkania z matką.

4. Przygotował matkę do spotkania z wychowawczynią.
5. Zorganizował spotkanie, na którym tłumaczył obu stronom wypowiedzi i uwarunkowania kulturowe. Mediował sposób rozwiązania sytuacji, akceptowalny dla obu stron i korzystny dla dzieci.
6. Ułatwił rodzinie kontakt z poradnią psychologiczno-pedagogiczną.
7. Wspomógł szkołę w zorganizowaniu zajęć wyrównawczych dla dzieci.

W wyniku współpracy środowiska szkolnego, Asystenta edukacji romskiej i rodziny romskiej, młodsze dzieci zostały objęte dodatkowym nauczaniem języka polskiego, ich frekwencja wzrosła, a starsza dziewczynka została objęta indywidualnym nauczaniem na terenie szkoły. Asystent wspomagał matkę i wychowawczynię w kolejnych kontaktach. Całe rodzeństwo otrzymało promocje do następnej klasy.

Przykład 2: Lekcje WF

W szkole podstawowej w mieście C. uczy się kilkanaścioro uczniów i uczennic romskich. Nauczycielki i nauczyciele WF oraz wychowawczynie i wychowawcy mają trudności w zmotywowaniu dziewczynek romskich do uczęszczania na zajęcia WF. Im dzieci są starsze, tym większe stają się problemy z klasyfikowaniem uczennic z tego przedmiotu. Nauczycielki i nauczyciele wymyślają rozwiązania pośrednie – np. zaliczają zajęcia na podstawie opracowań dotyczących dyscyplin sportowych czy osiągnięć polskich olimpijczyków, przygotowanych przez dziewczynki. Po wielu rozmowach z rodzicami, nauczycielki i nauczyciele wymyślili, żeby dziewczęta ćwiczyły w spódnicach. Nie zwiększyło to jednak frekwencji na zajęciach WF. Szkoła poprosiła Asystentkę edukacji romskiej o pomoc.

Asystentka edukacji romskiej:

1. Omówiła sytuację ze społecznością romską w mieście C.
2. Przedstawiła nauczycielkom i nauczycielom uwarunkowania kulturowe powodujące, że dziewczynki nie biorą udziału w lekcjach WF oraz dlaczego zaproponowane przez szkołę rozwiązanie nie jest akceptowane ani stosowane.
3. Zorganizowała wieczór kultury romskiej, na którym nauczycielki i nauczyciele mieli możliwość zapoznania się z tańcami romskimi jako akceptowalną formą aktywności fizycznej.
4. Zorganizowała spotkanie przedstawicieli szkoły i romskich rodziców, na którym mediowała, tłumacząc zawiłości językowe oraz uwarunkowania kulturowe.

W wyniku wspólnych działań Asystentki edukacji romskiej, szkoły i środowiska romskiego udało się zorganizować lekcje tańca romskiego dla dziewcząt romskich w ramach obowiązkowych lekcji WF. W zajęciach mogły brać udział także i dziewczęta z grupy większościowej.

O autorce:

Karolina Kwiatkowska, działaczka romska, Asystentka edukacji romskiej w szkołach w Radomiu.

Opis pożytecznego doświadczenia powstał w ramach działania Koalicji na rzecz wzmocnienia roli asystentek i asystentów międzykulturowych oraz romskich koordynowanej przez Fundację na rzecz Różnorodności Społecznej (FRS) dzięki wsparciu finansowemu Fundacji „Pamięć, Odpowiedzialność, Przyszłość”.

Więcej informacji o pracy asystentek i asystentów międzykulturowych oraz romskich
znajduje się na stronie internetowej asywzskole.pl